

Sămănătorul

Revistă Literară Săptăminală

Supt îngrijirea d-lor :

D. ANGHEL, ST. O. IOSIF, M. SADOVEANU, C. SANDU-ALDEA, ION SCURTU
PENTRU PARTEA LITERARĂ.

G. M. MURGOCI
PENTRU PARTEA ȘTIINȚIFICĂ.

Sumarul :

- C. SANDU-ALDEA. — Pe drumul Bărăganului (Fragment)
CINCINAT PAVELESCU. — Lied (poezie).
ARTUR GOROVEI. — Săptămîna (fragment dintr-o Schiță).
ST. O. IOSIF. — Amiază (poezie).
I. BORCEA. — Podul peste Bidassoa (traducere după Uhland).
M. PALEOLOGU. — Săptămîna dramatică.
TRAIAN D. ANGHELOVICI. — Castelul de nisip (poezie).
E. FURTUNĂ. — Plînsul codrului (poezie).
L. T. — Notîte musicale.
A. MIREA. — Cronica veselă.

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

B-dul ACADEMIEI No. 3. — Str. EDGAR QUINET No. 4.

BUCUREȘTI

EXEMPLARUL :

In țară . . . 20 bani
In străinătate 25 ,

ABONAMENTUL ANUAL :

In țară 10 lei
In străinătate . 12 ,

„MINERVA”

Institut de arte gratuite și editură, Bd. Academiei, 3
Strada Edgar-Quinet, 4, București.

A apărut:

NUVELE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

IOAN SLAVICI

Prețul: LEI 1.50.

De vânzare la toate Librăriile.

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA :
B-dul Academiei, 3,
Strada Edgar Quinet, No. 4.
BUCUREȘTI

ABONAMENTUL ANUAL
În țară 10 lei
În străinătate 12 »

PE DRUMUL BARĂGANULUI

— FRAGMENT —

Cristea Mocanu plecase de două zile în baltă și Iana rămăsese singură. Seda ghemuită lângă sobă, cu miinile împreunate în poală, cu capul plecat pe piept. Dacă ai fi văzut-o de-afară, ai fi zis că doarme. Și era atîta singurătate prin prejur, în cît hangița părea cea mai de pe urmă ființă cu care se stinge neamul omenesc pe pămînt.

Afară ploua. Picături mari de apă isbiau în ferestre cu un sgomot metalic, răpăiau repezi și răsunătoare pe acoperișul de tablă al hanului de la trei movile. În noaptea aceea rece de Noembrie, Bărăganul era cufundat într'un greu tuneric prin care trecea din cînd în cînd oftările prelungi ale vîntului.

Era tîrziu și hangița sta acolo lângă sobă, luminată slab de o lampă mică, atirnată în perete.

Se gîndia la viața ei de pustnică.

Doisprezece ani a trăit acolo, la hanul de la trei movile, muncind din greu, măcinîndu-și zi cu zi puterile și tinerețea, tremurînd de frica hoților, suferind glumele îndrăznețe ale drumeților. Viața ei a curs fără nici o bucurie, veșnic aceeași, aidoma unei ape domoale și turbure.

Ah! Și cum i se mai urise în timpul din urmă! Un desgust amar de viață îi tăia ori-ce putere de muncă. Devenise atît de fricoasă în cît, seara, n'ar fi putut merge nici trei pași, fără a se uita înapoi: i se părea că o apucă cineva de la spate.

Și'n seara aceea tristă și ploioasă, hangița se simția atît de singură, atît de nenorocită, că începu a plînge de mila ei.

Cel puțin să mai fi stat Cazacu la noi! — se gîndia ea. Acela nu știa ce-i frica și cu el nu s'ar fi temut nici odată..

În mîntea ei se luminea de-odată făptura lui Cazacu. Par'că-l vedea cum pleca și-i auzia și acum cele mai de pe urmă vorbe: «să ne vedem cînd s'o aprinde Bărăganul, stăpînă!»

Ce va fi făcînd el acuma?..

Un lătrat de cîine o făcu să închiză ochii de frică.

— Asta-i logofătul! — se gîndi ea și înmărmuri. Un puvoiîu greu i se lăsă

pe ochi. Iși ținu răsuflarea și ascultă. Nu putea auzi însă nimic, de bătăile inimii și de huetul singelui în urechi.

Deschise binișor ochii și întoarse încet capul spre fereastră. Ciinele nu se mai da. Dar în clipa următoare toți cîinii începură a lătra cu furie și Iana înțelese că i-a sosit ciasul cel de pe urmă. Se rugă în gînd lui Dumnezeu să se stingă lampa spre a n'o vedea hoții de afară. Dar lampa ardea înainte. Ardea și sfîrșia. Un sfiriit ascuțit ce-i sfredelia inima. Femeea vru să se ridice de jos, dar nu putu. O bătaie ușoară în gîm și apoi o liniște mare... Tot singele i se strînsese la inimă și cite-va clipe Iana se crezu moartă.

Ea vru să întrebe: «tu ești, Cristeo?» dar fălcile i se închețaseră și rămase cu privirea pierdută în gol, sigură că 'nebunește în clipa ce vine. Casa începu a se învîrți cu ea și sudoarea-i șiruia pe frunte, îi cădea pe față, urmînd aceeași cale ca și lacrimile. Un întuneric greu se lăsă peste vîlmășagul minții ei înfierbîntate și hangița nu mai știa bine ce caută acolo.

...Apoi încet-încet, un gînd ciudat răsări în lumina conștiinței: își aducea par'că aminte bine că s'a sculat de jos și s'a dus la gîm. S'a uitat pe el și n'a văzut nimic. Apoi a venit lingă pat, a stins lampa și s'a culcat. Acum visează că stă lingă sobă și ascultă...

Bătăile se repetară în gîm și hangița tresări. Visul ei pieri într'o clipă și un gînd amar trecu prin sufletul femeii:

— Tot de mina logofătului i-a fost ei scris să moară.

Capul, greu, începu să se aplece din ce în ce mai jos, pînă ce izbi podelele.

Hangița leșinase de frică.

Iar cînd își veni în fire, Iana se sculă de jos și se duse de stinse lampa. Ploaia contenise, dar vîntul sufla mai cu putere printre crengile desfrunzite ale salcîmilor. Ea se apropiă de fereastră, se lipi de ea și ascultă. Nu se auzia nici un lătrat de cîine, nici o mișcare de om.

— S'or fi dus! — gîndi ea și căzu în genuchi cu fața la răsărit.

«Doamne Dumnezeule» — se ruga ea — «apără-mă de făcătorii de rele și nu mă lăsa să mor de mină hoțească. Trăznește-mă, Doamne, mai bine, de cît să mă ucidă hoții. Fie-ți milă de păcătoasa de mine și îndepărtează de la casa mea pe cei ce umblă cu gînduri nelegiuite.»

Și pînă la ziua ea nu mai închise ochii.

Iar cînd lumina biruitoare însemna subț ușă o linie albăstrie, ea crezu că înviază.

Deschise fereastra și aerul rece al dimineții de toamnă, năvăli înăuntru, înviorînd-o. Dar cînd fu să plece de la fereastră, un om răsări în ușa grajdului și ea rămase împietrită, fără grai, fără putere. Stătea acolo și se uita la streinul acela ce înainta acum spre ea. Iar după cîteva clipe îl recunoscu. Inima începu a'i bate cu putere și ochii i se luminară. Era Mîtreă Cazacu.

Flăcăul se apropie, ajunsese la fereastră și își scoase căciula în fața hangitei. Era mai slab și mai trențaros de cum plecaseră de la han și arunca acum niște priviri piezișe, de om speriat.

— Ai venit? — îl întrebă hangița.

Și în clipa următoare îi venia să se strângă de gît de necaz: nu trebuia să-l întrebe așa. Trebuia să-i zică: ce cauți?

— Am venit! răspuse Cazacu. M'am săturat.

— Ai venit să te bagi iar la noi?

— Da!

— Bine! — șopti Iana și plecă de la fereastră.

Un tremur neînțeles îi coprinsese ființa. Picioarele i se înmuieră de la genuchi și răsufările pieptului îi erau grele. I se părea că se 'năbușă. Ochiul îi lăcșă și obrajii îi ardeau ca în friguri. Și cînd, din treacăt își aruncă privirea în oglindă, hangița se dete înapoi speriată: i se păru că albise pe la tîmple.

Își strînse tulpanul mai bine pe cap și deschise hanul.

Cazacu se apropie de ea și-i zise:

— Sărut mîna, stăpînă!

Și cum ea-i întinse mîna, el i-o luă și i-o sărută, așa cum sărută și azi pe la țară unele slugi vechi mîna stăpînului.

— Să trăești! — mulțumi hangița. Ei, acum nu mai plecî de la noi!

— Nicî mort! — răspuse flăcăul.

— Dar unde ai fost pînă acum?

— În lume.

— Pe unde?

— Prin Bărăgan.

— Și ce-ai făcut?

— Umbră pămîntului.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Singur?

— Singur.

— Noi auzisem că te-ai apucat de hoții și ne părea rău.

— Cine v'a spus?

— Logofătul Stoian.

— Hm! — făcu Mitrea și se întunecă la față.

Se despărțiră. Cazacu se apucă de robotă prin curte, Iana chemă păsările și le eși înainte în bătătură cu poala plină de grăunțe.

Ziua aceea trecu foarte încet și Iana se mira de ce nu dorește ca altă dată întoarcerea lui Mocanu. Îi era atît de bine așa, cu o slugă credincioasă și supusă la poruncile ei!

Hangiul sosi pe la chindii și nu mică-i fu mirarea cînd văzu pe Cazacu.

— Dar tu, mă? — îl întrebă el.

— Tot eu! — răspuse flăcăul.

— N'ai murit, n'ai perit, nu?

— Ferul rău nu piere, stăpîne. Nu știi d-ta?

— Cînd ai venit?

— Am venit de astă noapte, dar am mas în grajd.

— La ce-ai venit?

— La ce să vii? Să vă țiu și eu de urît.

— Da' pînă acum unde ai fost?

- Am haiducit! — zise flăcăul.
 — Măi, măi, măi! — se miră Mocanu.
 — Ia ascultă, stăpîne: vrei să mă mai primești ori nu?
 Hangiul întoarse capul spre nevastă-sa:
 — Tu ce zici, Iano!
 — Stăpîna vrea! — isbucni Cazacu.
 — Ei, te vrea și eu. Dar să nu mai pleci, c'al tău e dracu.
 — Și eu al lui!

Ast-fel, viața lor începu a curge aceeași ca mai înainte, cu deosebire că drumeții erau acum mult mai puțini și Cazacu se îndeletnicia mai mult cu îngrijirea vitelor. Une-ori se trîntia în pae, cu mîinile pe după cap și se gîndia. Iși aducea aminte de pribegiile lui cu logofătul Stoian, de călcările făcute împreună.

...Iarna sosi și pe la sf. Nicolae începu a ninge. Bărăganul se înveșmîntă în alb și scăpara în bătaia soarelui miliardele lui de diamante orbitoare. Din marea albă de zăpadă răsăriau pe alocuri tufe de măcieși singuratici.

Din cînd în cînd cîte o sanie se mai opria în fața hanului și drumeții intrau înăuntru, învineții de frig. Une-ori se abăteau însă și nuntași cu lăutari și atunci «odaia» se umplea de ris și de voie bună. Lăutele țiganilor începeau a plînge cîntece bătrînești, a scăpăra jocuri furtunoase în cari săriau sprinteni și hangiul și hangîța.

Și încet încet trecu și iarna. Într'o bună dimineață Bărăganul începu a râsfla aburi. Berze frumoase se arătau pe ogoare, trecînd pe ele în mersul lor elegant. Ciocirlii guralive ciripiau pe sus.

Iar în Dumineca Floriilor pică și logofătul Stoian. Hangiul îl cinsti cu o oală de vin și-l întrebă dacă-î mai lasă cele cinci pogoane de finețe ce se aflau într'o vâlceleșă, la o fugă bună de cal de la han.

Logofătul răspunse scurt:

— Ți le las dar... baniî înainte.

Hangiul se scărpină după ureche și întrebă:

— Toți?

— Toți.

În cele din urmă se învoiră astfel: hangiul să dea de-o cam dată doi poli arvună și restul banilor să-î dea la Ispas.

— Fă cinste, logofete! — zise hangiul, înmîinindu-î două hîrtii de cîte două zeci de lei.

— Fac, neică, fac! Ce beî?

— Vin!

— Adu!

Hangiul aduse vin și începură a se cinsti. Dar de la un timp logofătul ceru rachiū. Turna cîte un păhăruț de rachiū în paharul de vin și așa bea. Veni vremea prînzului, veni amiaza și ei tot la masă stau și beau: hangiul doar gustînd din pahar, logofătul sugîndu-l pînă la fund. Și din ce în ce

ochii acestuia licăriau mai tare, din ce în ce vorba lui era mai aspră, mai ruptă, din ce în ce lovia mai tare cu pumnul în masă, făcînd să zornăie paharele.

— Ce crezi tu, mă hangiule?... Ce crezi tu?... Logofătul s'a îmbătat!... Mă da'eū îți beai trei zile și trei nopți fără să mă cunosc. Uite-te la mine: mă cunosc?

— De loc! — răspunse Mocanu.

— Vezi?... Unu-i logofătul Stoian în Bărăgan! Dar tu ești prost... Unde-i Iana ta?... Să-mi cînte cîntecul.

«Cîntă-mi Iano, cîntecul
Că mi-e drag ca sufletul»

Știi tu ce-i asta, mă? Știi?... Spune să te vad... Vezi că nu știi?... Asta-i cîntecul lui Ghiță Cătănuță, mă... Unde-i Iana?

— Nu-i aici.

— Minți!... N'am văzut'o eū?... Cum e, mă, cîntecul meu?

«Foaie verde maghiran
N'ați auzit de-un Stoian?»

Hai, mă? Cum e mai încolo? Tiii! Mai adu o vadră de vin, că mi s'a uscat gîtul.

Și logofătul începu a cînta:

«Foaie verde maghiran
N'ați auzit de-un Stoian
Care-ți fură într'un an
Toți caii din Bărăgan?
De el știe, măi copile,
Hanul de la trei movile,
Tirlele ardelenestii,
Epistații boerestii,
Satele de hoțomani
Și Grivaniî capsomani.
Și iar verde brebenel
Logofete Stoenel
.....
Logofete Stoenel
.....
Logofete Stoenel».

Cum vine aici, mă?... Sgîșești ochii la mine ca un prost... Cum vine aici?»
Cazacu aduse vinul și turnă în pahare. Apoi, se dădu un pas înapoi și se uită țintă la logofăt. Și de-odată pufni de rîs. Hangiul se uită la el, fără să înțeleagă nimic. Dar logofătul izbi cu pumnul în masă.

— De ce rizi, mă?

— Dacă ți-ai uitat cîntecul!

— Ei, da! L'am uitat... Tu-l știi?

— Il știu!

— Cum vine mai departe?

— Unde-ai ajuns?

— Aici:

«Foaie verde brebenel
Logofete Stoenel».

— Vine așa:

«Foaie verde brebenel
Logofete Stoenel
Dumneata ești cam mișel».

Logofătul sări în sus, ca ars și apucă de piept pe hangiu:

— «Il auzi?... Il auzi ce spune?... Ci-că-s mișel. Cine-î mișel?... Eă?... Orî tu care ții o ast-fel de lichea la ușa ta?... Crezi că nu te-am înțeles eă? He-he-he! Neică Mocanule... Ți-ai adus om să te apere de mine, hai?... Dar tot nu scapi de mine. Te ucid eă, hoțomaune!... Imi cazî tu mie în mînă

— Logofete, dar ce stric eă, dacă-î el rău de gură? — zise hangiu.

— Destul!... Lasă că ne răfuim noi, amîndoî.

Două căruțe cu cai se opriră în fața hanului. Dintr'una se coborîră doi jandarmi. Logofătul nu mai vedea însă de furie.

— Să nu mai fiu eă logofătul Stoian de nu te-oiu ucide ca pe-un ciine! — mai zise el și plecă.

— Dar ce are cu d-ta logofătul Stoian? — întrebă pe hangiu un jandarm.

— Ce să aibă?... (Mi-a cerut chiria hanului pe un an înainte și n'am vrut să i-o dau. Da' încotro?)

— Ia pînă aici la d-ta cu o cercetare.

Hangiu făcu ochii mari, apoi întrebă:

— Ce fel de cercetare?

— O cercetare! — răspunse unul din jandarmi, uitîndu-se împrejur.

Și luîndu-l la oparte, jandarmii începură a'l descoase. Era vorba de o hoție făcută mai pe toamnă, la un circiumar din Lupșanu. Oamenii stăpînirii aveau știre că Mitrea Cazacu ar fi fost printre hoți.

Dar hangiu îi încredință cum se pricepu el mai bine că Mitrea Cazacu a stat toată vremea la el, afară de două zile pe vremea bilciului de la Călărași. Hoția se făptuise cînd mai era o săptămîină pînă 'n lăsatul secului de postul Crăciunului. Așa dar: «departe griva de epure». Tot cu prilejul acela oamenii legei mai aflară că Mitrea Cazacu ar fi un copil din florî al boerului Chiriacopol, care 'l și «protectează» pe din dos. Să pue Cazacu mîna pe ceva strein, sau să umble el cu viclesuguri? Doamne ferește! Păzitorii legii aă luat înscris spusele hangiuului și aă plecat.

Aă trecut zile, săptămîni, luni și nu s'a mai auzit nimic despre spargerea din Lupșanu...

...Venise vremea să se cosească finul.

Și într'o Lunî dimineața Cazacu porni de la han, cu coasa pe umăr. Era o dimineață senină și răcoasă de început de August. Praful drumului era revenit de roua de peste noapte. Florî de cicoare albastră se deschideaă

fragede. Păreau niște stropi din azurul cerului. Ciocirlii vesele sbucniau ca din pământ și se înălțau spre cer.

Soarele răsăria. Și cum flăcăul mergea în spre Apus, umbra lui se lungia înaintea, ca o umbră de uriaș. Cazacu stătu o clipă în loc și se uită la umbra lui. Apoi clătină din cap: «ce-ar fi să fie omul nostru atît de înalt?!» și porni.

Pină la prînz cosi ca un voinic. Dar de la prînz, căldura se făcu mai dorogitoare și flăcăul se tot făcea că ascute coasa și rămînea multă vreme rezemat în coporie, cu privirea perdută în zările înecate în lumină strălucitoare. Părea că tot așteaptă pe cine-va. Și iată că dinspre han se limpezi, așa printre nămiezi, o făptură femeiască. Era Iana, care-î aducea mîncare.

Flăcăul duse mîna la ochi și se uită lung la ea. Năvalnica lumină orbitoare a soarelui din răsucruți o scâldea în jocul ei tremurător. Femeia se apropia în mersul ei ușor și legănat, ajunse lîngă Cazacu și puse mîncarea pe o brazdă de fin. Mijlocul hangîței, strîns în bete cu mărgele, era subțire ca un mijloc de fată mare. Tulpanul alb și-l trăsese pe ochi, iar mînecele cămășii erau prinse în coate cu cîte-o panglicuță.

Flăcăul sta rezemat în coporie și se uita mereu la stăpîna-sa, fără să poată începe vorba. Nicî odată nu i se păruse ea atît de frumoasă ca în ziua aceea. Și în pieptul lui se aprinse de-odată un vîrtej de foc care-î clocoti prin toată ființa. Ea începu a rîde și se uită drept în ochii lui, apoi băgă mîna în sân și scoase o sticlucă plină cu rachiu.

— Bei?

— Beau.

Flăcăul bău cîteva gîturî, apoi întinse sticla stăpînei.

— Beau și eu! — zise ea.

— După mine?

— După tine! Vreau să-ți ghicesc gîndurile.

El așteptă pină bău, apoi o întrebă:

— Ei, mî-ai ghicit gîndurile?

— Ți le-am ghicit.

— Bune-s orî rele?

Ea tăcu, se roși și plecă ochii'n jos. Iar Cazacu se dete lîngă ea și o coprîns de mijloc. Ea se lăsă strînsă, oftă ușor și închise binișor ochii. Era ca un fulger care-î arseese ființa. Un fulger de plăcere în potriva căruia nu putea lupta, nu vrea să lupte. Ii era așa de bine în brațele aceuia pe care-l iubia de mult în taină!

Soarele vîrsa pe ei potopul lui de lumină fierbinte și finul mirosia. Unde de fericire plutiau în jurul celor doi îndrăgostiți, jucau tainice, line, topindu-se'n strălucirea, în liniștea cîmpului parfumat...

Hangița se sculă repede, își așeză mai bine tulpanul pe cap și plecă. I se părea atît de curat și de albastru cerul, atît de aprîns soarele, atît de luminos văzduhul!

Ah! Era fără seamăn fericirea ce-î îneca sufletul. O sguduisse, o fulgerase o făcea să tremure, să plîngă, să ridă ca o nebună. Îi venia să cază în genuchi și să sărute cu smerenie cel măi mic firisor de iarbă, îi venia să deschiză brațele spre a cuprinde în ele lumea întregă...

Șase zile trecură ca șase clipe, iar Sîmbătă seara hangița veni la fineață cu căruța spre a încărcă în ea cite-va brațe de fin pentru a doua zi.

Soarele sfinția și pe Bărăgan începeau a se lăsa fășii de lumină viorie. Flăcăul trase de citeva orî cu coasa și tăia fin proaspăt, prin care se lămuria drăgaică și sulfina. Puse apoi coasa în căruță, potrivit că tăișul ei să cadă afară, iar coporâia pe dușumele și începu a căra fin. În curînd umplu căruța.

Amurgul înpînzia Bărăganul și spre baltă se aprinse pe cer o stea luminoasă.

— Mergem? — întrebă flăcăul.

Hangița nu răspunse de o cam dată. Se uita înaintea ei, pe cîmp și părea că se gîndește la ceva. Apoi, începu a suride:

— Suie-mă'n căruță, Mitreo.

Cazacu o luă în brațe ca pe un copil, o învîrti de vre-o două orî și o svîrli pe finul din căruță. Ea se cufundă în iarba parfumată și își acoperi fața cu mîinile:

— Te 'mbată sulfina asta!

Iar el sări sprinten în gura căruței, puse mîna pe hățuri și întrebă:

— Unde să mîn, stăpînă?

— Unde vrei! — răspunse ea și se ghemui în iarbă, rîzînd pe înfundate. Dar după citeva clipe, ridică iute capul și zise:

-- Ține la han!

Se înserase...

Înaintea, la dreapta, la stînga, înapoia lor se vedeau focurile de la armane. Părea că un pîrjol năprasnic cuprinsese Bărăganul. Une-orî palele de foc se înălțau sus, amenințînd cerul.

Hangița se ridicase în picioare și se sprijinia de spatele lui Cazacu, spre a putea privi.

Iar cînd căruța se apropié de han, ea se plecă pe de-asupra flăcăului și-î șopti

— Arde Bărăganu, Cazacule!

Apoi îl sărută desmierdătoare pe obrazul drept...

C. SANDU-ALDEA.

L I E D

Tîrziu, cînd vei dormi subt trandafirul
 Din cimitirul
 Unde te vor duce,
 Ca să rămîi un nume pe o cruce,
 S'o vesteji în ochii tăi safirul
 Ce-ți lumina privirea ne'nțeleasă,
 Jubita mea mireasă!
 Eu voiü fi mort cu mult mai înainte
 Și mă 'nșior, gîndind că n'o să fie,
 Măcar un gînd, un gînd măcar în lumea vie,
 Să spue iar cu-a florilor cuvinte
 Din poezii divina'ți frumusețe,
 Căci vai, uitarea neagră o să 'nghețe,
 Cînd voiü dormi în tristul meu sicriu,
 Chiar amintirea strofelor ce-ți scriu! Cluj

CINCINAT PAVELESCU.

SĂ-I FIE RUȘINE OBRAZULUI!

(SCHIȚĂ)

Îmbujorată la obraz, și gîfîind groaznic, cucoana Victoria intră pe ușa, ca un fulger, și cînd ajunsese în dreptul celui întîi scaun, se așeză pe el, cu toată greutatea, în cît se cutremură toată dușumeaua, iar printre dinții dumisale rari și înegriți și încleștați de necaz și printre buzele uscate și subțiri, se auzi un fel de șuerat prelung și din ce în ce mai slab, care parcă-i ușura pieptul și năduful. Apoi cu mîinile-î încă tremurînd, își smulse capela de pe cap, o capelă neagră, boțită, cu bridurile soioase, o aruncă în fundul canapelei, și după ce-și șterse sudoarea de pe frunte, de după ceafă și de sub bărbie, se întoarse către mine, și fără altă vorbă, îmi zise cu glasul îndesat:

— Fă-ți, mă rog, pomană cu mine, și zi să-mi dea un pahar cu apă.

Eram obișnuit cu intrările acestea ale cucoanei Victoriei, care, ori de cîte ori o ajungea vre-un amar, venia la mine să răsufle. Tot-d'a-una intra foarte furioasă, și după ce i se servia dulceața — îi plăcea mai cu seamă șerbetul de zahăr ars, — după ce-și sorbia ca-

feaua, — se da în vînt după cafea amestecată cu cacao, — și după ce-și aprindea țigarea, se așeza în fundul canapelei, își punea pe lingă șele cultucile moi din colțuri, și începea să-și verse tot focul.

Și vorbea, cucoana Victoria, foarte repede, mîncînd unele vorbe pe jumătate, schimonosînd pe altele, iar pe unele înlocuindu-le cu anumite gesturi, de alt-fel foarte nimerite, și pe cari nu ar putea orî și cine să le imiteze.

— Ce mai este, cucoană Victorie? o întrebai, văzînd că pufnește mereu, semn că-î amărită strașnic.

Parcă atîta ar fi așteptat, s'o urnești din loc, și a început, ca o mașină:

— Să-î fie rușine obrazului, femei fără o bucățică de caracter, fără o leacă de considerație pentru o cucoană respectabilă ca mine. Auzi d-ta, să aibă ea așa purtare, să nu ție în samă că nu ne potrivim nici din vîrstă, și la urmă nici din condiție, că parcă cine-î dumneei? cine nu știe că neam de neamul ei au fost niște calici, cari trăiau din mila altora, că chiar și bunicul meu, D-zeu să-l ierte, i-a ajutat, slava Domnului; de-aș avea eu atîtea zile bune, de cîte orî ia ajutat și bunicul și tata, și toți din familia noastră. Și acuma să aibă ea așa purtare! Ptiu, nu i-î rușine să-î fie!... Știi pe Ileana, babă ceea surdă, care era bucătăreasă la mine. Cum să n'o știi, că doar de atîtea orî ai văzut-o în casă la mine... Ileana, mama fetei de la Ruxăndița. Ileana, care a fost chelăriță la moșu Dumitrache... Nu știi, Ileana cea cu negel în vârful nasului... Vezi c'o știi... Mă rog, Ileana asta o aveam acum de un an și jumătate. Nu era ea cine știe ce sculă; că, de băut, bea cît șapte, și cînd se punea pe băutele, o ținea lanț, cîte trei și patru zile; dar avea și bunurile ei, că de iconoamă, nimeni n'o întrecea; de ciupit, nu ciupea; și, ce vreî, pe vremurile acestea grele, cînd n'are cine să-ți aducă un pahar cu apă, că toate mahalagioaicele is cucoane, cu pălării și cu jachete, Ileana mea era prima. Și unde mai pui că mă obișnuisem cu dînsa. Ea imi știa toate tabieturile și nacafcălele. Că dimineața știa să-mi aducă dulceața și cafeluța, în așternut, că la dejun știa să-mi fiarbă orî un lapte cu orez, orî un lapte cu crupe, orî un lapte cu grisă; că la masă, dintr'un puiu, știa să-mi facă și supușoară, și o leacă de pilaf, și o aripioară friptă. mă rog, cît îi trebuie unui suflet singur ca mine. Și ce să văd eu, de la o bucată de vreme, Ileana mea începe a se obrăznicii cu mine. Incepe a-mi răspunde. Incepe a lipsi de acasă, fără nici un rost. Eu îi zic: femei hăi, caută și-ți viră mințile în cap, că ai s'o pățești cu mine. Da eu parcă vorbiam cătră păreți, ea se punea în poară cu mine, parcă aș fi fost una cu dînsa. Așa ți-i vorba, Ileanuță dragă, las că ți-oii arăta eu ție! Ei! ce să-î arăt? I-am arătat pe

dracul. Că dacă s'a îmbătat și m'a lăsat pătru zile încheiate, singură ca un cuc, îmi venea să-î sărut și minile cînd a venit acasă. Dar, vezi că nu mai era Ileana cea de mai nainte. Și cum a venit, peste un ceas mi-a spus că ea are datoriile de plătit, și că dacă-î dau patruzeci de franci înainte, ea mai rămîne, de unde nu, mă lasă, că a găsit alt stăpîn care-î dă banii aceștia înainte. Patruzeci de franci nu-s patruzeci de nucî. De unde să-î dau eu patruzeci de franci, din pensioara mea ! Îi zic : ai înebunit, Ileano. orî ce-î de capul tău ? Patruzeci de franci !.. Și ce crezi d-ta că am făcut ? M'am dus la casa de economie, și-am luat patruzeci de lei, și am plătit camătă doi franci la sută pe lună, osebit alte cheltueli, n'ar mai ajunge cel cu casa de economie ; și am luat părăluțele și i-am zis : na-ți, Ileană, patruzeci de lei, fiți-ar de cap și de ciolane, patruzeci de lei. Dar ea, cînd a văzut grămăgioara de parale, crezi că le-a atins măcar ? ' Nicî că s'a uitat la ele, și mi-a spus că dacă i-oiu da șaizeci de franci, rămîne, că de cînd mi-a cerut pe cei patruzeci, i-a mai crescut datoria cu douăzeci. Auzî d-ta obrăznicie ! șaizeci de franci ! I-am zis : atîta să ajungî tu ziua de mine, cît îi vedea șaizeci de franci din mîna mea. Și s'a dus. Cîteva zile n'am dat de urma ei. Dacă s'a dus, ducă-se dracului, ce-am să-î fac ? Astăzi mă duc și eu la cucoana Aneta. Și din vorbă în vorbă îi spun, domnule, ce-am pățit cu Ileana mea, îi spun toată patarania, și cucoana Anetuța, nu i-î rușine obrazului, mă ascultă și parcă ar fi compătimit cu mine, așa mă privea cu ochii plîngători. Și numai ce, d-le, iaca se deschide ușa, și pe cine să văd eu cu tablaua de dulceți înaintea mea ? Cine crezi că era ? Ileana... Ileana, domnule, îmbrăcată cu rochia mea cea verzie, pe care i-am dăruit-o de sfîntul Vasile.... Apoi asta era prea din cale afară. Cînd am văzut-o înaintea mea, să-mî vie amețelă. Și nu-mî era ciudă pe dînsa ; de la o slujnică poți să te aștepți la altceva ? Dar cucoana Aneta, pîșina asta, Anetuța... auzî d-ta, să-și bătă ea joc de mine, să mă asculte cum mă tînguesc că m'a lăsat servitoarea, și fără pic de muștrare de cuget să mî-o scoată poponeț înainte... N'am mai putut suferi, și m'am sculat de pe scaun și i-am zis numai atîta : să-ți fie rușine obrazului, cucoană Anetă, că mî-ai smomit sluga ; asta însemnează că n'ai nici o bucățică de caracter, nici o leacă de considerație, pentru o femeie respectabilă ca mine. Ptîu, să-ți fie rușine !

După ce și-a răcorit sufletul, cucoana Victoria s'a îndesat, mai bine, în fundul canapelei, și-a așezat cultucele pe după șele, și pe urmă a început a povesti alte întîmplări din viața dumisale.

AMIAZĂ.

Stău în cerdacul casei mele,
 Departe, peste vii, privind
 Cum scorburoșii nuci întind
 Pe-alocuri negrele umbrële.

Alunec mai departe ochii
 Și peste-un deal văd cum dispăre,
 Ca trena unei albe rochii
 Un nou raș grăbit în zare.

Mai jos, ascuns între umbrare,
 Tihnit cătunul dormitează
 Și albă 'n liniștea de-amiază
 Ocrotitoare-asupra lui,
 Biseriçuța stă de pază
 Cum stă o cloșcă între puți...

St. O. I.

PODUL PESTE BIDASSOA

(După Uhland)

*Podul peste Bidassoa
 Sfant cucernic îl păzește ;
 Dreapta-i culmile spaniole,
 Stinga-i Franța ocrotește.
 Multă jale alinat-a,
 Multă inimă pustie
 De voinici drumeți pe-acolo,
 Cari plecau în pribegie.*

*Podul peste Bidassoa
 E vrăjit de mult de-o zină ;
 Unul vede numai umbră,
 Altul aur și lumină ;*

Unul flori ce-î rîd și-l chiamă,
 Altul țarină pustie ;
 Neagră-î țara cea străină,
 Mîndră care ți-î moșie.

Pașnic curge Bidassoa
 Printre turmele mărunte,
 Dar, din zori de zi, răsună
 Carabina sus la munte.
 Pe 'nserate-o mică ceată
 Înspre țerm mereu se strînge;
 Rupt e steagul lor, iar calea
 Însemnată li-î cu sînge.

Și tăcuți, pe pod, cu toți,
 Flintele își răzîmară,
 Rănile adînci își leagă,
 Numără cîți mai scăpară.
 Tot așteaptă alți tovarăși,
 Însă ceata nu sporește.
 Înc'odată sună toba,
 Și-un viteaz bătrîn grăiește :

«Steagul mîndru 'nfășurați-mî!
 Ne-a păzit neatîrnarea!
 Mai văzut-a mica-î oaste
 Apucînd pe-aici cărarea.
 Nu întîia oară cată
 Adăpost în țeri străine ;
 Dar nu pleacă fără cinste
 Și nădejde de mai bine».

«Tu, ce, din trecute lupte,
 Ești cu rănile deprins,
 Azi, cînd sîngerăm cu toți,
 Mina, tu ești neatîns.
 Steaua Spaniei nu-î stînsă,
 Cîta vreme tu ești teafăr.
 Nu vă temeți! Se va face
 Ea 'n curînd din nou lucefăr!»

Mina sta tăcut pe-o piatră ;
 Dar se 'nalță și privește

*Înspre culmile 'nroșite
Unde soarele sfințește.
Iată-l că ridică dreapta
Și cu mîna pieptu-și strînge;
Căci, pe pod, o veche rană
Izbucni în val de sînge.*

Trad. de I. BORCIA.

SAPTAMÎNA DRAMATICA

Luni 15 Octombrie: **HOTUL**, piesă în trei acte
de Henry Bernstein.

Marie-Louise și Richard Voysin, căsătoriți de curînd, se iubesc cu tot focul tinereței lor și sint în gazdă pe timpul verii la niște prieteni bogați, Izabela și Raymond Lagardes. Însă în sufletul fiului acestora — Fernand Lagardes — un copilandru de nouă-spre-zece ani, s'a născut o pasiune violentă și nebunească, de care numai adolescența este capabilă. S'a îndrăgostit de Marie-Louise, se furișează în odaia ei și îi strecoară cite o scrisoare supt pernă în toate zilele; în toate nopțile în parc, el își sfișie mînele de gelozie, privind la fereastra luminată a odăei în care menajul Voysin își ascunde fericirea. Intr'o seară stăpînul casei le povestește cum de cită-va vreme era îngrijat, văzînd că dintr'un sicriu al neveste-sei s'a'au furat mereu sume care acuma se ridică la 20.000 de lei. Dar dînsul a adus în casă un magistrat privat, pe d. Zambault, care i-a declarat adineaori că ancheta este terminată și că vinovatul a fost descoperit. De ce devine nervoasă Marie-Louisa Voysin și de ce așteaptă cu atîta neliniște, sentința lui Zambault?

Zadarnica ei spaimă i-a trecut însă și magistratul pronunță numele hoțului: Fernand Lagardes. Dînsul a fost văzut urcîndu-se dese-ori pe scara care duce la camera Izabelei, alături de aceia a tinerilor căsătoriți. Mariza se duce să-l vestească, dar se întoarce fără a-l fi găsit. Iată că intră Fernand. În prada unei suferințe grozave, tînărul își mărturisește fapta.

În odăia lor pe Richard abătut și el de nenorocirea prietenilor, îl mîngîie nevastă-sa. El deschizînd scrinul în care dînsa își ține rufăria, găsește un carnet, cu șease mii de lei. De unde are ea atîția bani cînd ei sunt săraci și cînd luxul Mariei e prea costisitor spre a-i îngădui economii atît de însemnate? În urma unei scene grozave, ea mărturisește. A furat, a furat spre a putea fi elegantă, la fel

cu femeile din lumea lor, și spre a-și ține bărbatul vecinic supt farmecul său. A furat din dragoste pentru dînsul, îi era teamă că îl va pierde fiind mai simplă. Și Richard, amețit de simțuri, e aproape s'o ierte, și nu se duce să-i spuie prietenului că rușinea este a sa, că fiul este cinstit și s'a sacrificat pentru Maria. Dar de ce atîta eroism la un copil? Vede Richard că sacrificiul tinărului este prea mare, spre a nu fi rezultatul unei patime vinovate. De astă dată nu va ierta; era să uite datoria impusă de cinste, și era să tacă; dar gelozia nu se poate înfrînge, cu ură primește pe nevastă și pînă ce se va face ziuă va sta în fața ei, ca un judecător impasibil. Și dintr'un colț al castelului, Fernand Lagardes privește în liniștea nopței la la fereastra aceea luminată, și suferă acuma ca și în trecut.

A doua zi Richard îi spune totul lui Raymond. El își va lua nevasta și vor pleca în Brazilia, iubirea a triumfat, și el vede că n'are de ce să fie gelos. Și Fernand care făcuse groaznicul sacrificiū al cinstei sale, pentru ca liniștea să nu fie turburată, rămîne zdrobit, văzînd că dînsa pleacă, inconștientă și fericită.

Aceasta este una din dramele cele mai puternice ale repertoriului modern. În toate piesele lui Bernstein se vede acelaș lucru, rava-giile pasiunilor excludive. Toată interpretarea a fost la înălțimea piesei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

D. Toni Bulandra a fost admirabil în exprimarea conștientă și fără speranță de realizare a lui Fernand. A intrupat acest personagiū de tragedie, cu de o potrivă de multă intensitate, atît în eroismul din scena cînd se învinovățește, cît și în ultimul act; cînd desnădăjduit că o perde pe Marie-Louise pentru totdeauna, el înneacă lacră-mile și plînge ca un copil.

D-ra M. Voiculescu a stăpînit sala mai cu seamă în actul al doilea cu puterea talentului său mlădios, trecînd de la inconștiența criminală a Marizei pînă la o pasiune atît de nemărginită în cît o scuzează.

D. Demetriade în Richard, a făcut să strălucească gama întregă a talentului său într'un rol covîrșitor.

D. Livescu (Raymond Lagardes) în tatăl care își adoră copilul, dar care este hotărît să facă orî și ce pentru a-l corige, a dat drumul la o creație.

D. Soreanu (Zambault) ne-a dat o siluetă a magistratului privat, fin, insinuant și sigur de sine, cu măestria d-sale cunoscută.

CASTELUL DE NISIP

De mici copii, de mici copii,
La vadul apei ne jucam,
Și din nisipul auriu,
Castel ca'n basme ne făceam.

Pescarii ce plecau cîntînd,
In bulburî valuri trimatea,
Și apa'n vad lovind ușor
Castelul de nisip lua.

Și tu rîdeaî, și tu rîdeaî.
Chemîndu-mă iară să vii,
Să facem din nisip castel,
Și făt-frumosul tău să fiu.

Și apa Dunărei în joc,
Pe cînd fugeam ne urmărea,
Și val vîrtej, și val vîrtej,
Castelul nostru prăvălea

Ei făt-frumos, tu, dragă mea,
De mici copii noi ne-am iubit,
Dar suflet și castelul drag,
Ai părăsit, ai părăsit.

Și din mormînt de unde ești,
De mine-aminte-ți mă aduci?
La vadul Dunărei prin vis,
Ah! tu te duci? Tu te mă duci?

Cînd amintirile 'mî rechem,
Si cînd nisipul drag privesc,
Te văd rizînd, și lacrămî iar
Mă podidesc, mă podidesc.

Din trist mormînt, de unde ești,
De mine-aminte-ți mă aduci? —
La vadul Dunărei, prin vis,
Iubita mea, tu te mă duci?

Galați, Noembre 1904.

* TRAIAN D. ANGHELOVICI.

* Traian D. Anghelovici a murit la vîrsta de 23 de ani, cînd talentul său începea să-și ia zborul. Fire sensibilă, neputînd suferi asprimile armatei, și-a pus capăt zilelor. Versurile rămase pe urma lui, vor apărea într'un volum. Din ele vom da și în numerile viitoare cite-va bucăți.

PLÎNSUL CODRULUI.

Trece-un stol de pasări sure
 Peste noaptea din pădure...
 Fălfiiri se sbat în șoapte
 Peste pacea grea de noapte;
 Cad prin lunci c'o tremurare,
 Creșuri nasc în ape clare,
 Din adâncuri de genună
 Plînsul codrului răsună:
 Freamăt mult, — din somn de vremuri
 De ce să vii să ne cutremuri?
 Freamăt, lung — din ce ținuturi
 Negre gîndurile-ți scuturi?
 Freamăt trist în dulce pace:
 Cine te-a mînat încoace
 Din cuprînsul larg al sorții
 Către negurile morții?...
 Freamăt mult în crînguri dese,
 Lasă visul să se țese,
 Lasă tîină să se cearnă,
 Lasă pacea să s'aștearnă:
 Peste brazda uriașă,
 Peste țărna pătimașă,
 Peste strigătul de moarte,
 Peste luptele deșarte...

ENRIC FURTUNĂ.

CRONICĂ

Primul concert simfonic. Orchestra simfonică și-a reluat activitatea sa muzicală în mijlocul interesului general al publicului. Este un semn îmbucurător, că biletele s'au vîndut cu 2—3 zile înainte de concert, și atît programa cît și executarea merită acest sprijin, de altfel așa de puțin costisitor.

Constatăm întîiî progresul făcut de orchestră în ansamblu, ce s'a putut remarca mai bine în «Parsifal» de Wagner, unde, la un moment dat dirigentul să pierduse în disonanțele partițiunii, iar orchestra mergea drumul singură: s'au întîlnit însă prompt iarăș la repriza motivului principal în $\frac{3}{4}$ As-dur. Să remarcă însă în fortissimi inferioritatea dinamică a coardelor față de instrumentele de vînt. Executarea în general îngrijită, nuanțată, dar lipsită de căldura avîntului.

În acest concert s'a prezentat publicului și pianista d-șoara Delavrancea, premii întâi de la Conservatorul din Paris.

S'a prezentat cu trei compoziții mari: «Appassionata» de Beethoven, «Balada în sol» de Chopin și «Studiile simfonice» de Schumann. A fost primită din partea numeroșilor prieteni și admiratori cu coroane și coșuri de flori, din partea publicului cu aplauze, iar critica a pus câte un cuvânt mai mult sau mai puțin poetic despre degete trandafirii, tușeu delicat, etc.

Curajul de a se prezenta de la început cu probleme atât de complexe, dovedește dorința de a urca piscurile compoziției și dacă nu a ajuns pe culmă, dar a dovedit calități remarcabile, cercind a pătrunde intenția ideală a compozitorului. În partea primă din «Appassionata» s'a achitat cu vigoare de pasiunile furtunoase, pe când «Stretta» finalului a rămas numai cu intenția realizării. Ritmurile pe ici pe colo erau afectate. În lirismul «Studiilor simfonice» am simțit răspîndindu-se căldura tinărie a temperamentului și cîntul să ridica mai larg, mai vibrător. A fost un debut, de care ne bucurăm sincer.

La înălțimea unde ai ajuns, ești în tovărășia cea mai frumoasă; școala, studiul îndelungat ți-au dat cheia la acest parnas al gîndirii omenești, caută să-ți pătrunzi tainele frumuseții lui, să ne ridici și pe noi din cînd în cînd spre înălțimi senine.

L. T.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CRONICA VESELA

Doleanțele unui ex-troglodit În preajma S-tului Dumitru

1.

*Neparcelat era p'atunci pămîntul în hectare,
Proprietarul nu venea la termen să mă mustre,
Căci nu erai proprietar în vremuri quaternare —
Din peșteri totuși m'am mutat în locuinți lacustre.*

*Acolo mi-am sporit un timp tihnit progenitura,
Spre seară 'ntre rupeam orice relații cu uscatul;
Drept orî și ce vestmînt aveam o frunză de datura,
Căci nudul se părea firesc, necunoscînd păcatul.*

*Și-așa, la adăpost, cum stam, cu puntea ridicată,
Cu jînd priveam la noi sticlînd din ochii lor de aur*

*Gentilii mastodonți pe mal, — doar vre-un plesiosaur
Venea în not cu coada lui în ușa mea să bată...*

*Firește că, deși 'ncântat de-atîta politețe,
Eă visita nu i-o 'ntorceam, deși-î stimam tot neamul,
Și tot asemeni mă purtam și cu hipopotamul,
Saă alte memorabile figurî p'atunci murețe.*

*Era un traiu patriarhal, senin din cale-afară,
Un traiu de castor, dacă vrefi, dar plin de libertate!
N'aveam chirie, poliți, bir... O, vremuri mult beate,
O, paradisul meu pierdut din vremuri quaternare!*

II.

*Și milenarii ai trecut, — iar printre cataclisme
Ca Prichindelul legendar cu uriașe cisme,
Eă am pūșit din veac în veac, cu slabele-mi mijloace,
Pe cînd degenerai pe-un cap atîtea dobitoace.*

*Din sud spre nord am transmigrat, clădindu-mi adăposturi,
La apa Vavilonului, la Teba, la Ninive,
Dar rînd pe rînd am pūrăsit aceste avantposturi,
Cu nostalgia peșterii din vremuri primitive.*

*În occident am apărut apoi, lăsînd ruine,
Mi-am stilisat, precum vedeți, perfect arhitectura,
Și astăzi secession cum sint, gîndesc și rîd în mine:
Ce-ar fi s'apar întrun salon c'o foaie*

III

*Ah, om modern, ex-troglodit, cum îți măi plîng de milă!
Așteaptă camionul jos aiurea să te mute
Nu... cel-ce-a spus că marile dureri sint veșnic mute,
A fost de sigur ur cretin cu minte imbecilă!*

*Ce 'njurături nu se aud pe scări! vai! ce scandaluri!
Grozavă speță-s cioclî, dar, hamali-s măi teribili!*

*Ah, fericiți acei ce-ajung stăpîni inamovibili
Și dorm la dulce adăpost, retrași în cașcavaluri.*

*Hipopotam, amic iubit, te fac pe tine-arbitru:
Nu eram cîu mai fericit în vremea quaternară?
Se poate oare, spune tu, o viață mai amară,
Să fi silit să transmigrezi la ori-ce Sfînt-Dumitru?!*

IV

*De ce n'am dispărut cu toți colegii mei odată, —
Să fiu, ca dinșii, cernozem,—și-am fost cruțat de moarte?
Azi, poate, sufletele lor s'aû ridicat în Marte,
Și-aerlene-acuma duc o viață fermecată!*

*Oh, unde-î astăzi scumpul meu apartament lacustru?
Să stai la adăpost, cum stam, cu puntea ridicată,
Să vie iar, cu coada lui în ușa mea să bată
Plesiosaurul măreț sau alt amic ilustru!*

*O dulce traiu patriarhal, senin din cale-afară,
Cînd îmi creșteam smalaua mea în plină libertate!
Cînd nu eram un Heimathlos... O vremuri mult beate!
O paradisul meu pierdut din vremea quaternară!!*

A. MIREA.

E R A T A

In articolul despre Björnson, din N-rul trecut s'aû strecurat unele erori. Așa:
Pag. 862 rîndul 1 *poet* în loc de *preot*.
Pag. 878 în loc de 44 reviste 4.
Pag. 878 în loc de *Anul VI, Anul V*.

RĂSPUNSURI

El. M. Roman. — «Scrisoare» are unele versuri drăgălașe, alături de lucruri de prisos.

„MINERVA“

Institut de arte grafice și editură, Bd. Academiei, 3
Strada Edgar-Quinet, 4, București.

A apărut :

Vremuri de Bejenie

DE

M. SADOVEANU

Povestiri alese

de GUY de MAUPASSANT

Traduceri de

M. SADOVEANU

Prețul fiecărui volum : LEI 2.—

De vânzare la toate librăriile din țară.

Routăți Literare

apărute în editura
institutului de arte

grafice și
editură

„**Minerva**“

București. — Bd. Acade-
miei 3, — Edgar-Quinet 4

M. Sadoveanu

**La noi,
în Viișoara**

Scrisori către un prieten

Prețul: Lei 2.—

I. A. Bassarabescu

Vulturii

Schițe și nuvele

Prețul: Lei 1.50

N. Dunăreanu

Chinuții

Schițe
din viața de port

Prețul: Lei 1.50

Em. Gârleanu

**Cea d'intăi
Durere**

Prețul: Lei 1.50

Cu ilustrațiuni

M. Eminescu

Geniu Pustiu

— Roman inedit —
Ediția II-a

Prețul: Lei 2.—

Ludowig Daus

**Doamna
Oltea**

Prețul: Lei 1.—

N. IORGA

Prin Bulgaria la Constantinopol

Prețul: Lei 2.50